

Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till en ny lag med kompletterande bestämmelser till de EU-förordningar som gäller vid de kontroller och inspektioner som Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) har rätt att genomföra i Sverige.

Regeringens förslag innebär bl.a. att de svenska myndigheter som utses till behöriga myndigheter enligt förordningarna får de undersökningsbefogenheter som krävs för att de ska kunna delta i Olafs kontroller, och vid behov utföra gemensamma kontroller med Olaf, samt får rätt att begära handräckning av Kronofogdemyndigheten. Genom förslaget tillgodoses även Olafs behov av biträde och av möjligheter att begära säkerhetsåtgärder enligt svensk rätt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2017.

Behandlat förslag

Proposition 2016/17:56 Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning,
2. lag om ändring i lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden,
3. lag om ändring i lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken,
4. lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter,
5. lag om ändring i tullagen (2016:253).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:56 punkterna 1–5.

Stockholm den 16 mars 2017

På justitieutskottets vägnar

Annika Hirvonen Falk

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Ellen Juntti (M), Richard Jomshof (SD) och Sultan Kayhan (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2016/17:56 Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

Inga motioner har väckts med anledning av förslaget.

Utskottet redovisar i bilaga 1 regeringens förslag till riksdagsbeslut. Regeringens lagförslag återges i bilaga 2.

Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande.

Utskottets överväganden

Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Bakgrund

Enligt artikel 325 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska unionen och medlemsstaterna bekämpa bedrägerier och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) inrättades 1999 och har i uppdrag att skydda EU:s finansiella intressen. Olaf är en självständig avdelning inom Europeiska kommissionen och har sitt huvudkontor i Bryssel.

Den grundläggande regleringen av Olafs verksamhet finns i Olaf-förordningen¹, men dess verksamhet regleras även i platskontrollförordningen², och indirekt även av PIF-förordningen³.

Olaf får besluta att inleda en utredning om det föreligger skäligen misstanke om att det har förekommit bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens finansiella intressen (artikel 5.1 i Olaf-förordningen). Byrån utför både interna och externa utredningar. De interna utredningarna avser utredningar vid EU:s institutioner, organ och byråer. De externa utredningarna avser alla övriga utredningar om unionens finansiella intressen.

Olaf får inom ramen för sina utredningar genomföra kontroller och inspektioner på plats (platskontroller) i medlemsstaterna. Enligt artikel 3.2 i Olaf-förordningen får byrån i samband med platskontrollerna genomföra kontroller och inspektioner hos ekonomiska aktörer för att fastställa om det förekommit olaglig verksamhet riktad mot unionens finansiella intressen i samband med bidragsavtal, beslut om bidrag eller avtal om unionsfinansiering. Enligt artikel 4.3 i Olaf-förordningen får Olaf även utföra platskontroller hos

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

² Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter.

³ Rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.

ekonomiska aktörer vid interna utredningar för att få tillgång till relevant information om föremålet för den interna utredningen. Sedan Olaf inrättades 1999 har byrån endast vid ett fåtal tillfällen genomfört platskontroller i Sverige.

Enligt artikel 7.3 första stycket Olaf-förordningen ska de behöriga myndigheterna i enlighet med nationella bestämmelser ge de anställda vid Olaf det stöd som behövs för att de ska kunna utföra sina uppdrag effektivt. Enligt Olaf-förordningens ingress bör medlemsstaterna ange vilka behöriga myndigheter som kan bistå Olaf för att byrån ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Platskontroller ska enligt artikel 4 första stycket i platskontroll-förordningen förberedas och ledas av Olaf i nära samarbete med de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten. Byrån ska i god tid underrätta den behöriga myndigheten om föremålet för, syftet med och den rättsliga grunden för kontrollerna och inspektionerna, så att de kan lämna all den hjälp som behövs.

Medlemsstaterna får bestämma om de vill delta i Olafs platskontroller eller inte. Olaf och medlemsstatens behöriga myndigheter kan också komma överens om att utföra kontroller gemensamt.

Olaf saknar egna möjligheter att ta till tvångsåtgärder för att genomföra platskontroller. Medlemsstatens behöriga myndigheter är i stället förpliktigade att på begäran av Olaf, i enlighet med nationella bestämmelser, ge Olafs anställda det stöd som behövs för att de ska kunna utföra sina uppdrag effektivt (artikel 7.3 första stycket Olaf-förordningen). Sådant stöd kan vara biträde enligt nationella bestämmelser, om den ekonomiska aktören skulle motsätta sig platskontrollen (artikel 9 första stycket i platskontrollförordningen). De behöriga myndigheterna ska också vid behov, på Olafs begäran, vidta lämpliga säkerhetsåtgärder enligt nationell rätt, särskilt åtgärder för att säkra bevismaterial (artikel 7.7 Olaf-förordningen).

En ny lag införs

Regeringen bedömer att det svenska regelverket behöver kompletteras för att fullt ut svara mot de krav som ställs på medlemsstaterna enligt Olaf-förordningen och platskontrollförordningen. Regeringen föreslår att de behöriga myndigheternas befogenheter vid Olafs platskontroller i Sverige ska regleras i en ny lag.

Som en konsekvens av att en lag införs om Olafs platskontroller kommer tillsynslagarna, dvs. lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden, lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken och lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter inte att tillämpas vid Olafs platskontroller. Bestämmelser om detta bör enligt regeringen för tydlighets skull införas i dessa lagar. Regeringen föreslår också att det i tullagen (2016:253) införs en bestämmelse om att reglerna om tullrevision inte ska tillämpas vid Olafs platskontroller.

Behöriga myndigheters utredningskompetens

Regeringens förslag innebär att de svenska myndigheter som utses till behöriga myndigheter enligt förordningarna ges utredningskompetens vid Olafs platskontroller. De ska enligt förslaget ha rätt att få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra platser som används yrkesmässigt. De ska även ha rätt att få tillgång till alla uppgifter och all den dokumentation om berörda transaktioner som behövs för att platskontrollen ska kunna genomföras.

Biträde och säkerhetsåtgärder i form av handräckning

Regeringen föreslår att den behöriga myndigheten ska få begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en platskontroll ska kunna genomföras. Handräckningen ska ske enligt bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Om den behöriga myndigheten begär det ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras.

Regeringen bedömer att den behöriga myndigheten endast bör göra en formell prövning av Olafs begäran om biträde eller säkerhetsåtgärder.

Undantagna handlingar

Regeringens förslag innebär att den behöriga myndigheten inte ska få tillgång till sådana handlingar som avses i 27 kap. 2 § rättegångsbalken. Bestämmelsen i rättegångsbalken reglerar s.k. beslagsförbud som gäller för vissa typer av handlingar, t.ex. advokatkorrespondens, korrespondens med läkare, psykologer och familjerådgivare.

Vidare innebär regeringens förslag att den som kontrollen avser ska kunna begära att en domstol prövar frågan om en handling ska undantas från platskontrollen. Handlingen ska ges in tillsammans med begäran. Begäran ska prövas av den förvaltningsrätt inom vars domkrets den behöriga myndigheten är belägen. Om den behöriga myndigheten redan har den handling som begäran avser ska myndigheten omedelbart försegla handlingen och överlämna den till domstolen. Domstolen ska utan dröjsmål pröva begäran. Ett beslut i fråga om att undanta en handling från kontrollen ska gälla omedelbart, om inte något annat anges i beslutet. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Rätt till ombud eller biträde

Regeringen föreslår vidare att det ska införas en särskild bestämmelse om att den som platskontrollen utförs hos ska ha rätt att tillkalla ett ombud eller biträde. Den behöriga myndigheten behöver inte avvakta att ombudet eller biträdet inställer sig om det kan befaras att platskontrollen förlorar i betydelse om den inte påbörjas omedelbart.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att den nya lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 maj 2017.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformade och att de bör antas. Med detta föreslår utskottet att riksdagen antar de lagförslag som läggs fram i propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:56 Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tullagen (2016:253).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § I denna lag finns bestämmelser som kompletterar

- rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter, och
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999.

Lagen innehåller bestämmelser om befogenheter för behöriga myndigheter enligt förordning (EU, Euratom) nr 883/2013.

Regeringen utser de myndigheter som är behöriga myndigheter vid tillämpningen av denna lag.

2 § När Europeiska byrån för bedrägeribekämpning genomför kontroller och inspektioner på plats enligt artikel 3 eller 4.3 i förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 (platskontroll) har den behöriga myndigheten rätt att få tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra platser som används yrkesmässigt i den verksamhet som kontrollen avser. Den behöriga myndigheten har rätt att få tillgång till alla uppgifter och all dokumentation om berörda transaktioner som behövs för att platskontrollen ska kunna genomföras, med undantag för sådana handlingar som avses i 27 kap. 2 § rättegångsbalken.

Den behöriga myndigheten har vid platskontrollen även rätt att göra de undersökningar och ta de prover som bedöms nödvändiga.

Den som platskontrollen utförs hos har rätt att tillkalla ett ombud eller biträde. Den behöriga myndigheten behöver inte avvakta att ombudet eller biträdet inställer sig om det kan befaras att platskontrollen förlorar i betydelse om den inte påbörjas omedelbart.

3 § Den behöriga myndigheten får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en platskontroll ska kunna genomföras.

Vid handräckningen gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Om den behöriga myndigheten begär det, ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den som kontrollen avser.

4 § Om den som platskontrollen avser anser att en viss handling omfattas av 27 kap. 2 § rättegångsbalken och att handlingen ska undantas från kontrollen, ska denne ge in en begäran om detta till den förvaltningsrätt inom vars domkrets den behöriga myndigheten är belägen. Handlingen ska ges in tillsammans med begäran.

Om den behöriga myndigheten redan har den handling som begäran avser, ska myndigheten omedelbart försegla handlingen och överlämna den till domstolen.

Domstolen ska utan dröjsmål pröva om handlingen ska omfattas av kontrollen. Ett beslut att undanta en handling gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2017.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1708) om EU:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden¹ ska införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Bestämmelserna i 3 och 4 §§ denna lag ska inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats som genomförs enligt lagen (2017:000) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2017.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2015:267.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken¹ ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Bestämmelserna i 6 och 7 §§ denna lag ska inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats som genomförs enligt lagen (2017:000) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2017.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2016:825.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Bestämmelserna i 6 och 7 §§ denna lag ska inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats som genomförs enligt lagen (2017:000) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2017.

5 Förslag till lag om ändring i tullagen (2016:253)

Härigenom föreskrivs att det i tullagen (2016:253) ska införas en ny paragraf, 4 kap. 43 a §, och närmast före 4 kap. 43 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Kontroller och inspektioner av Europeiska byrån för bedrägeri- bekämpning

43 a §

Bestämmelserna i 26–43 §§ ska inte tillämpas vid kontroller och inspektioner på plats som genomförs enligt lagen (2017:000) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2017.